

Numerul 4

Oradea-mare 22 ianuarie (4 februarie) 1906.

Anul XLII.

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Hohotul din vale.

Eră o zi întunecată de toamnă. Cerul era învălît în nori, din cari un vânt aspru împrăstia din când în când picuri reci. „Valea morii“ se rostogolia cu repeziciune spre moară, care urnia pustiul la marginea satului; iar sălciiile de pe mal își izbiau crengile, despoiate de frunză, de fața turbure a văii.

În căsuța din deal Nicolae alui Toader trage de moarte... Lumea spune minuni despre boala lui... Departe se aud nește clopote boncănind. Ce pustie e natura și omul în timp de toamnă! Cât ar da idealistii extremi și nedeterminiștii radicali, să poată face din omul posomorât al timpului de toamnă un făt-frumos aventurier al Primăverii sau poate chiar un... Donchișot.

Vântul șueră pustiul prin coperișul găurit al căsuții, iar păreții abia mai stau drepți. Dacă nu i-ar rezimă cei câțiva pari, s'ar resturnă de sigur.

Înlăuntru s'aude gemetul îndurerat alui Nicolae, care zace într'un pat de scânduri vechi, așezat într'un colț al tinzii. Ochii îi sunt băgați afund în orbite, iar privirea lor se aseamănă cu privirea unui nebun furios legat în lanțuri. Se abate în continuu sub straele cele albe și lungi, cari îi acoperă corpul slăbit și-l scutesc de frigul, ce-l aduce Crivățul de afară prin găurile păreților ș-ale coperișului. Lângă pat veghiază soția lui, pe care numai acuma trei ani și-a luat-o de tovarășe a vieții sale. Ochii tinerei femei sunt plini de lacrimi și-i strălucesc nemângăiați scâldându-se în razele galbene ale candeliei, ce arde înduioșată la capul bolnavului. Fața ei e palidă, iar pe fruntea-i îndurerată se zăresc doue crețe fine. Lacrimile i-se rostogolesc pe obrazi, iar mâna-i rece stringe mâna soțului.

— Ești mai bine Nicolae? — întrebă ea aproape șoptind.

— Da! — răspunde cu un glas răgușit și aproape perdut bolnavul.

— Atunci pentru ce ești așa de neliniștit, pentru ce îți duci mâna mereu la cap?

— Mă doare încă!

Ochii Măriei se îngroapă iarăș în lacrimi și suspinele îi innăbușe glasul.

Vântul urlă pustiul afară, iar scândurile de pe coperișul casei izbindu-se unele de altele fac un zgomot asurzitor. Urnitul morii poartă pustiul prin tot locul pe unde ajunge, iar valea, frumoasa vale de astă-vară, aleargă acum nebună în jos, făcând o larmă chinuitoare.

Un tinăr trecu valea și se urcă spre casa lui Nicolae. Bolnavul își ridică puțin capul și-și aținti privirea-i perdută spre ușe. Afară se auziau pași. Maria porni spre ușe, să vadă cine poate fi rătăcitul, care se abate pe la casa lor. De odată ușa se deschise cu zgomot și în prag apără Vasile alui Achim, învățătorul tinăr, care a studiat pe la toate școlile cele mari.

— Bună ziua Marie!

— Bună să-ți fie inima Vasilică!

— Da Nicolae unde e? — întrebă Vasile, uitându-se scrutător prin casă.

— Aicia sunt Vasilică! — Șopti cu glas tremurător Nicolae.

— A! Dta în pat, Nicolae?

— În pat!...

Ochii bolnavului se umplură de lacrimi. Vasile îi întinsee mâna. Nicolae își scoase încet mâna de sub strai; era o mână albă ca varul, lipsită carne, numai vinele se mai vedeau pe ea, degetele-i tremurau, cum tremură mâna vânăta a unui alcoolist, decăzut la starea animalelor.

— Ce mână rece ai Vasilică!... Sănătate!... Eu am perdut-o de mult...

Maria sta incremenită aproape de Vasile și din când în când își aruncă ochii umezi la el ca la un mângâitor, trimis de Dumnezeu.

— De când ești bolnav Nicolae? — întreabă Vasile.

— De mult!... — răspuse el încet.

— Și ce te doare?

— Nici el nu știe! Zise Maria, iar Nicolae își mișcă capul neștiutor.

Tac toți trei. Ochii painjenți ai lui Nicolae privesc din fundul orbitelor chipul lui Vasile, iar acesta scrutează cu ochii sei vioi nu numai chipul bolnavului, dar par'că și sufletul lui... La școli a învățat multe, a auzit și a citit multe și pe lângă astea în sufletul lui s'a sălășluit o dorință vie, care-l îndeamnă de a umblă, a cercetă și a cunoaște. Mintea sa în urma dezvoltării sale firești, ajutată în mare parte de împrejurări, determinată de înalta cultură universală care-i agită sufletul dornic de a ști, îl îndeamnă să încerce a străbate și în lumile nevăzute de ochiul real, dar pline de dorințe, de doruri, de bucurii și dureri, tot atâtea comori, cari orbesc sufletul scrutătorului, dornic de a le afla...

Ochii lui Nicolae scăldați în lacrimi rămân incremeniți pe fața lui Vasile, iar gândul lui poate că sboară la trecutul plin de fericire, pe care l-au trăit împreună în sat, pe dealuri și în păduri. Se cugetă la timpul de vară, când în arșița soarelui veniau amândoi cu crosnia de lemn în spate; ș-aduce aminte poate de cântăreții pădurilor, de mierle și privighitoare, pe cari căutau să le prindă, sau le ascultau liniștiți la umbra vre-unui brad. Un zimbet de-o clipită i-a luminat pe buze... A văzut poate vre-un tablou, care reprezentă de sigur vre-o întreprindere prea aventuroasă din copilăria sa... Fruntea i-se întunecă iarăș și se umple din nou de crețe, ochii îi tremură în orbite, buzele i-se învineteșc și începe a se sbate iarăș fără astâmpăr sub straele lungi și albe.

— Capul!... Marie... oprește roata morii... Gonește-i de acolo... Seacă valea... Auzi hohotul...

Vasile se uită speriat la omul, care se luptă desnădăjduit cu sine însuș. Maria sare speriată la căpătâiul soțului seu, îi ia capul în mâni și-l mângăie cu cuvinte dulci, pline de duiosie. Aleargă apoi și înmoae o cârpă rece în apă, pe care o așează pe fruntea ferbinte a bolnavului.

— Vezi Vasile, cât sunt eu de nefericită, șopti Maria cu un glas înnăbușit. Zi de zi se chinue bietul așa, iar eu trebuie să veghez zi și noapte la căpătâiul lui, căci, vai, nu știu, când i-o veni ceasul. L-am avut drag și l-am și acuma ca pe Dzeu! Aș vrea de o sută de ori aș vrea, să mor eu în locul lui sau barem să fiu și eu bolnavă ca el, să zac alături de el, să murim de-odată, în aceeaș zi, în acelaș ceas și să ne îngroape pe amândoi lângă olaltă, să trecem în lumea cealaltă împreună, să stăm în acelaș loc în rai...

— Lasă Marie, că vei veni și tu... — îngână Nicolae.

Maria isbucnește în plâns. Suspinele ei, rupte din peptu-i îndurerat, se perd în zgomotul vântului, ce șueră pustiu afară.

— Nu plânge Marie — îi zice Vasile — înțelege, că fiecare om trăește pentru a pătimi. Și cel sărac și cel bogat e nefericit, unul mai puțin, celalalt mai mult; asta depinde dela om și dela împrejurări. Nici

unul înse nu e pe deplin mulțămît nici cu sine, nici cu împrejurările și prin urmare nimenia nu poate fi fericit. De multe-ori, ba de foarte multe-ori, năravurile se moștenesc și acestea contribue une-ori la o liniște mai durabilă sufletească, iar alte-ori la sdruncinarea totală a acestei liniște. Se întâmplă une-ori, că pe unii oameni îi cârmuesc chiar numai vremurile, împrejurările sau chiar un obicei, poate moștenit sau însușit în decursul timpului... Ba câte odată numai niște simple comunicări sau chiar șoapte, sau destăinuri spuse într'un ton mai pătrunzător poate să te culce la pat...

— Da! Da!... hohotul din vale... îngână Nicolae.

— Ți-e mai bine Nicolae? îl întreabă Vasile.

— Mai bine!... Am auzit, ce spuneați, adineauri... Ai învățat la școli... O! și cât ești de cu minte... Chiar așa s'a înâmplat și cu mine, cum spui dta... Mai întâi vorbe ș-apoi... boală... și în urmă... moarte!...

— Spune-mi Nicolae, ce boală ai dta, ce te doare și din ce ți-se trag durerile?

— Asta vrei să me întrebî dela început, am văzut eu — observă Nicolae cu un glas ceva mai limpede. Știu Vasilică, știu, că asta vrei. O! și e atât de grea întrebarea ta... Cu toate astea ție-ți răspund, vreau, să-ți spun totul, căci și așa corpul meu miroasă deja a pământ...

Candela păcniă încetșor la capul bolnavului, pe fereastră se vedea cum sălcii se îndoae lovite de vânt... Maria se retrase ceva mai departe de pat, pentru a nu-i vedea Nicolae lacrimile, cari îi alunecau încet pe obraji, iar Vasile se așază pe scăunelul de nule, ce eră lângă pat.

— Sunt doi ani de atunci... Intr'o noapte întunecoasă stăteam rezimat în coate pe pervazul ferestrii și priviam abătut dealurile din jur învălitate în noapte. Valea curgea încet, iar șopotul ei lin străbătea grosul întunerec, ce-mi sta ca un paravan negru în față; doar moara urniă... Ceasul începî să bată... Doue sprezece... Gânduri negre începură a-mi frământă creerii... Vream să închid fereastră, dar nu mă puteam mișcă din loc. Auziam resuflul greoi al mării, care se odihniă liniștită, și eu nefericitul stăteam la fereastră, căci nu puteam adormi. Murmurul văii începî a deveni par'că mai pronunțat. Amintiri negre îmi întunecau mintea... Rând pe rând se pârândau în capul meu poveștile habelor, cari vecinic mint, despre iele, despre șiști, pricolici și alte minunății... Intunecul favoriză de minune țesetura asta încurcată a închipuirii mele bolnave. De odată tresarii... În vale mi se părea, că se scaldă cineva... Vedeam un corp de femeie, cu pletele sburlite și aruncate pe spate... Ridea selbatic și plescăniă furioasă apa... În jurul ei numai spume. Moara par'că încetase, căci nu i-se mai auziă urnitul... Priviam cu ochi de nebun femeia, corpul întreg îmi tremurâ, creerii îmi ferbeau în cap...

„După puțin timp ești din apă și făcî un semn... Imediat apărî un om negru, cu coarne în frunte, cu ochii ca doi cărbuni aprinși și cu o coadă lungă. Eră diavolul... Intrară amândoi în apă... Șișca părea că îngână ceva, dar diavolul tăcea... De odată începură să bată amândoi apa cu furie. Un vârtej de spume îi incunjură... Un glas subțire părea, că me strigă pe nume „Nicolae.“ Am auzit, dar limba par'că mi se încleștase în gură, căci nu puteam pronunță

nici un cuvânt în momentul acela... „Nicolae!” strigă iară glasul cel subțire și pițigăiat, care despică ca un cuțit ascuțit paravanul de întunec, ce-mi sta grămădit în față. Voiam să-mi fac cruce, dar nu-mi puteam mișcă mâna, sudori reci îmi scâldau fruntea, îngreunată de chinuri!... „Nicolae!” Acelaș glas pițigăiat, dar pronunțat despică văzduhul. Atunci îmi strinsei ultimele forțe, ce-mi mai remaseseră prin corp și suflet și întrebai cu glas tremurător: „Cine me strigă!” Un hohot batjocuritor fu răspunsul întrebării mele. La sunetul sinistru al hohotului, ochii mi se încordară groaznic și pânza de paianjen căzută de pe ei. Valea curgea liniștită... N'o mai turburá nimeni... Intunecul par'că se mai rărise, dealurile se vedeau mai bine... Am închis fereastra și m'am depărtat. M'am desbrăcat și m'am așezat în pat. Dar somnul nu veniá. Fruntea mi se umplu din nou de sudori și printre genele închise întrezăream iară groaznică scenă; atunci îmi deschideam ochii și iar nu mai vedeam nimic. „Perdut” repetam mereu în gând. I-am răspuns... „Perdut”!... A doua zi Maria se mirá de fața-mi palidă ca făclia. Nu i-am spus nimic, până mai târziu, când neagra amintire îmi întunecá tot mai tare creerul. Căutam mângâiere... Eram sărac și la distracție nu puteam conta... De atunci sunt bolnav... Sunt doi ani...

„Mai târziu, când m'am convins, că vorbele băbești sunt minciuni, am căutat să uit, dar înzădar. Nu mai aveam nici putere, nici voință. Auzi, cum suflă de pustiu vântul afară, tot așa-i de pustiu și sufletul meu. Te uită, vezi, cum se îndoaie sălciiile celea, lovite de vânt: tot așa se îndoaie și corpul meu, îngreunat de asprele chinuri, ce-l apasă... Oare corect e, să crezi în lume, sau e mai bine, să nu crezi de loc?... U! eu m'am înșelat... Vă las de acum, căci chinul iară începe a me turburá... Să nu mai zici Vasile, că lipsa nu te omoară.”

Ochii bolnavului se umplură de lacrimi, și aruncau iară priviri spasmodice la cei doi, cari se uitau înduioșați la el. Maria aleargă la căpătâiul lui, iar Vasile se scoală încet de pe scăunel și își ia pălăria.

— Te las cu Dzeu Marie. Mă duc, că-i seară, mâne poate că o să vin iară.

— De ce te duci Vasile? De ce nu mai rămâi? Mi-e atât de trist sufletul, sunt atât de desnădăjduită și dta știi să me mângâi...

— Nu mai pot rămânea Marie, e târziu și mă așteaptă mama. Mâne o să vin iară! Sănătate Nicolae!...

Bolnavul dădă din cap neștiutor, iar gura-i gângăvi ceva neînțeles.

Vasile eși. Afară tocmai se înserá. Pe dealuri se coborise nori groși, cari picurau încet picuri reci. Valea curgea cu zgomot, fața-i erá turbure, ici-colo se zăriau spume... Vasile trecu peste ea, cufundat în gânduri. Se gândiá la realitate și realism, la închipuire și idealism, la vorbe, fapte și urmări, la determinism și nedeterminism și din haosul acesta de gânduri nu putea deosebí nimic clar. Vedeá pe Nicolae bolnav în pat, îi vedeá ochii lui, auziá vorbele lui și dubitá în tot ce se vorbește despre ființă și neființă. Se gândiá și cumpăniá vorbele de pe catedră și amvon, din palat și de pe prispă și par'că-l cuprindea un fel de mânie ș-apoi ură... Dubitá, dar nu erá sceptic, cugetá, căci nu putea voi și cumpăniá, căci

nu putea decide. „Să fii! — șoptiá el — dar nu fantomă, ci chip real! Să crezi în ce vezi cu ochii-ți real și să aprobi ce simți cu organu-ți vizibil. Să crezi în forță și mărime, dar numai întru-cât acelea sunt superioare ție și posed sigilul aprobării intelectului teu. Disprețuește și rizi cu hohot de produsele fantaziei necărmuite, de o forță mai înaltă intelectuală!” Mânia îl innăbușiá din nou! Ar fi zdrobit pe oamenii, cari cu voia și din speculă tănuiesc adevărul.

Rând pe rând îi treceau pe dinnainte milioanele de indivizi, îndopați cu minciuni convenționale și târifiți prin mocirlă de paiții moralității!... Boncânitul lugubru al clopotului de seară îl trezi din „visul” în care se cufundase și nu vedeá, decât pe bolnavul Nicolae, cum se sbătea cu moartea în patul seu de scânduri; iar la căpătâiul lui vedeá pe Maria, cum varsá lacrimi înduioșate. Pe când trecea pe lângă palatul moșierului Rașin, în care resunau cântece la pian și se auziau hohote și pași netezi de dans, îi veniră în minte vorbele ultime ale lui Nicolae: „Să nu mai zici Vasile, că lipsa nu te omoară!”

V. Nițescu.

Cântec

*Eri îmi vorbiai cu nepăsare,
Țiind privirea spre apus...
Nemărginita-ți nendurare
O peatră greá pe pept mi-a pus.*

*Și azi când m'ai văzut cu altul,
Ai devenit par'că barbar,
Căci me priviai cu lacomia
Unui avar.*

*Fricos, că cineva îți furá
Comoara, idolul slăvit,
De ce-ți perzi cumpătul iubit,
De e cum zici, că m'ai urit?!...*

Elena din Ardeal.

Maramureș.

Dela *Delatin* trenul ne poartă spre văile și creștetele Carpaților, cari nedrepti despart Maramureșul, țeara de descălecătoare, de Bucovina cea rizătoare, care a primit pe intemeietorul Bogdan.

Mergem pe valea Prutului, care se prăvălește albastru de limpede pe pat de piatră, se isbește spumând de stâncile malului, sau se joacă în unde ușoare pe vadurile cu fundurile de petriș, văile se închid și se deschid ca niște ascunzători apărate în sinul munților. După coaste bolovănoase care se rod și merg mereu pe vale, după păreți rețezăți drept, pe care deosebești straturile strămbe de ardezie, urmează plaiuri păduroase și livezi cu fân mirositor ce te imbie la odihna desfătătoare și a-

ducătoare de puteri. Acolo unde a fost destul de larg ca omul să-și fie o turmă, să-și facă o grădină cu pomi și cu legume, să-și clădească o locuință, acolo s'a așezat. Casele-s de brad, acoperite cu șindrilă măruntă, adesea teșită la colț și întocmită în chip de zală, cu turnulețe și balcoane, cu stâlpi și prîspe înflorate — case muntenești și nu case elvețiene.

Incepem să coborâm; panta apelor s'a schimbat, Suntem în Maramureș. Munții se razimă unii pe alții, văile clocotesc de riuri. Din munții sei pleacă Prutul, Siretul, Suceava, Moldova, Bistrița spre noi; iar în partea cealaltă Tisa albă, Tisa neagră, Vișeu, Iza — Maramureș, tu ești țeara apelor!

Civilizația a croit drumuri și căi ferate, dar căile firești au ramas tot Tisa și Vișeu. Pe ele coboară trunchii de brad, legați cu sucituri țepene de alun spre a întocmi o plută. Doue lopiți lungi ies înaintele și de cozile lor țin doi români zdraveni, pletoși, care cu grije și dibăcie trec prin vadurile cu apă mică și feresc malurile stâncoase. De îi vei întreba, îți vor spune că au coborât pe Tisa până la Seghedin, pe Bistrița până la Peatra-Neamț, în primejduita lor viață de plutași.

Văile se deschid și satele se ivesc. Vezi turnul alb al bisericii ridicându-se din mulțimea de coperișuri de șindrilă negrite. Șoseaua e bine îngrijită, o tablă de tinichea îți indică numele satului.

Petrova-Maramureș. Casele sunt de bărne de brad, închiolate la colțuri, cu tindă, cu streșină, cu stâlpi ciopliți în brăuri și înflorituri, tot așa cum le vei găsi și în Oltenia bună-oară. Porțile de asemea cu stâlpi ciopliți și cu acoperișuri. Tencuite și vărute sunt casa comunală, școala de sat, școala confesională românească, poșta și casele câtorva chiburi. Înăuntru unei case vei vedea paturi pe care-s așternute scoarțe lucrute în casă; o ladă două cu țoale; o culme pe care vor fi atârinate pături, chilimuri, sumane bărbătești, ștergare cusute așezate cu gust cum se vede în mai toate casele bogătașilor din Oltenia; un cuptor de cărămidă vărut; o masă înaltă și scaun. Pe pereți numeroase icoane închipuind pe Christos, pe Sfânta Fecioară și pe Sfinți. Intre ele atârna talere înflorate cu zugrăveli. În casă veselie și gălăgie mare: o spuză de copii, sau de coconi, cum numesc ei copiii printr'un interesant proces de semasiologie. Gospodarul, chiar primarul satului, e un român zdravăn, o figură de legionar cu plete dace. Poartă vestmintele de vară din partea locului: pantaloni largi de cânepă, ori în o cămașă de aceeaș pânză, până la brâu. De pe vremea lui Decebal nu s'a mai adăogat, de bună seamă, la portul acesta decât pălăria de păslă și cismele, care înlocuiesc din când în când opincile. Are stână în munte și de deminează până seara lucrează la câmp. E cel dintâi gospodar al satului, vorbește trei limbi și nici o notă de surtucar, de parvenit, cu toate cele șase clase liceale pe care, cu uimire, am înțeles că le are. El n'a căutat fericirea în cancelaria vre-unui avocat, ci în viața împletită cu griji, cu muncă, dar și cu mai trainică mulțumire sufletească, de „econom“ cum își zic ei.

Ca și alte familii din sate e țaran, dar e de „neam tare“ cum se zice în graiul maramureșean, ceea ce însemnează că el e din „nemeșii“ de sânge ai satului și că din neamul lui nici odată nu se va legă cineva cu vre-unul din vre-un „neam slab“.

„Neam slab“ sunt familiile pătate cândva cu pata iobăgiei, opincarii care ori cât ar fi de bogați, nu le va fi iertat nici odată să ia fată de „nemeș“ și care sunt numiți cu dispreț „ruși“. Nemeșii sunt înse români în tradițiile lor nobiliare vechi și în obiceiurile lor rustice actuale. Și nu odată gazda ne îmbiă ce vorbele: „Mâncați și să ne iertați, la noi ca la Români, la noi rumaneste, noi nu putem găti ca „domnii“. Domnii sunt aristocrații cei mari, proprietarii, funcționarii și în da obște surtucarii, boerii, cum le-am zice noi, fie ei români, streini, ori ce ar fi.

În nici o parte a cuprinsului românesc nu mai sunt așa de accentuate prejudițiile sociale ca în țeara lui Dragoș-Vodă. Pe adoua zi trebuia să mergem la o stână și fiindcă stâna primarului era prea departe, hotărisem să mergem împreună cu feciorul gazdei la o stână mai apropiată a unui oare-care din sat. Acela înse era un „rus“ și dusul nostru la stâna lui ar fi fost o necinste pentru familia ai cărei oaspeți eram și care s'a împotrivit dorinței noastre.

Când totuși împrejurările fac ca un nemeș sărăcit să-și dea fata după un rus, atunci satira își înfige colții. La o nuntă de aceasta un fecior, pe care-l jicniă amestecul, srigă în horă:

„Rău mă doare-a mea inimă:
„Se 'mpreună grâu cu tină.

Dar ginerile atins prinde numai decât alusia și-i răspunde:

»Bine-mi pare că-s aici,
»C'oi jucă și cu opinci.

Iar o fată de nemeș cântă mândrului ei, un rus, versurile:

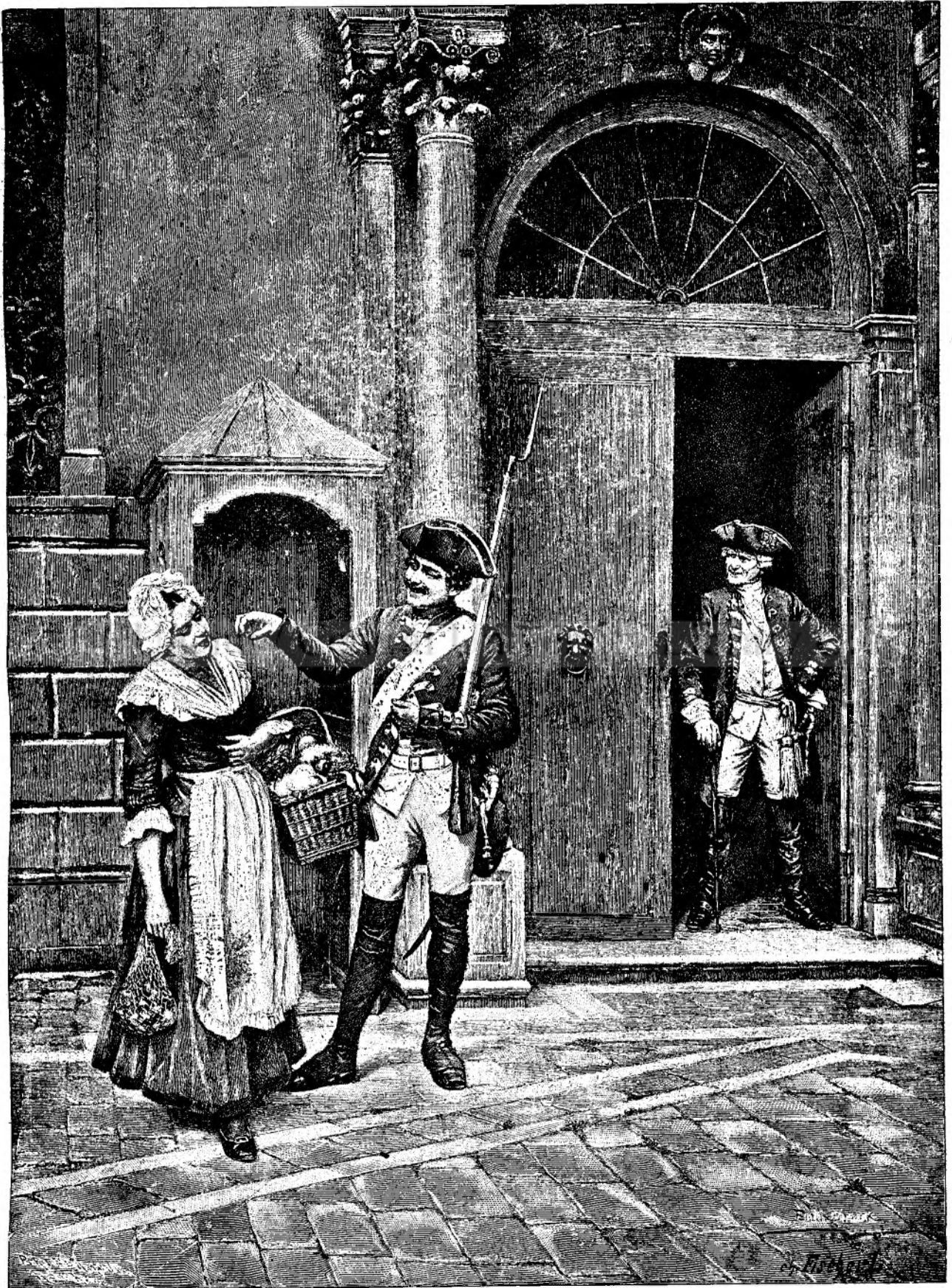
»Hei tu mândruluțule,
»'Ița *) ta și 'ița mea
»Nici când nu-i desamenea;
»'Ița mea-i de grâu de vară,
»A ta-i prisne **) de secară;
»'Ița mea-i de grâu ales,
»A ta-i prisne de ovăs.

Fie-care familie de nemeși păstrează cu sfințenie, pe fundul lăzilor, hrisoave vechi și diplome nobiliare cu ajutorul cărora unele își urcă arborele genealogic până în secolul al XV-lea și al XIV-lea. Coboritori dintr'un strămoș comun, familiile acestea stăpânesc astăzi averi altădată fără hotar, acuma în valoare de milioane, munți întregi și păduri nepătrunse, de pe vremea când proprietatea nu se măsură, ci i-se însemnau prin vre-un semn hotarele, ori nici atât. Multe din familii nici nu știu câtă bogăție au în mâinile lor și pe vremuri a fost și mai reu așa că dacă se găsiă câte unul mai priceput, mai familiarizat cu administrația, cu legile și cu afacerile bănești, tot folosul era al lui. Astăzi chiar ele sunt administrate prost, de abia produc un ajutor pentru școală și biserică și un neînsemnat venit proprietarilor. Tendința generală e de a le împărți, operațiune costisitoare și foarte grea, prin aceea că familiile n'au drepturi egale. Acestea is așa numitele composotate, ele se mai găsesc prin multe comune ale Maramureșului și au fost și mai numeroase, dar s'au împărțit treptat.

*) Ița prescurtare din vița.

**) Prisne, cu totul.

Numai o floare!

Astfel te vor izbi nenumeratele dovezi de puterica noastră unitate etnică. În grai vei găsi provincialisme olteneste, pe care nu le vei mai întâlni nici în Muntenia, nici în Moldova. Terminologia obiectelor caznice, terminologia unei mori, unei pive, unei stâni în special, e cu: desevărsire aceea-și pe care am întâlnit-o în stânilor din munții Gorjului. O țărancă din Mehedinți va fi în câteva zile maramureșancă și din potrivă. Casele lucrate în același stil. Pimnițele, pătulele și porțile tot așa. Pe scoarțe, pe pături, pe chilimuri acelea-și alesături caracteristice: poligoane stelate concentrice, deosebit vârstate.

Aceștia-s Români. Și-s puternici: au școală românească, cel puțin tot așa de frecventată ca cea de stat, o biserică greco-catolică proprie; primarul, notarul sunt Români. Dar Petrova unul din satele neaș românești are trei mii de locuitori și din aceștia de abia două mii sunt români. Cealaltă mie sunt evrei și ruteni. Și impresia e de o izbitoare dezarmenie, când, rezimat de bârnele înnegrite de fum și de vremuri ale unei case țărănești, vezi pe „jidul“ — nu pe jupânul, căci jupân în părțile maramureșene are tot înțelesul lui cel vechi — căruțaș, negustor și chiar muncitor la câmp. În prag „jida“ împletește la ciorapi și în juru-i copiii, copii mulți, ghioldorosind în limba, stricată acuma, a lui Moise și a profeților. Pe drumul satului o fetiță în zdrențe albastre, cu fața plină de pistrui și cu nasul caracteristic jidovesc aduce acasă un stol de găște; iar pe deal coboară un băiețaș, tuns ca în palmă, dar cu perciuni cărlionțați, pe care și-i mângâie cu un fel de mândrie, care mână un ciopor de oi și de capre. Se fac gospodari, asta ar fi un semn îmbucurător; dar ceea ce e îngrijitor e că ei își păstrează intact caracterul lor etnic. Miro-sind, lingușind și băgând zăvanie în tot locul, ei izbutesc a cumpără dela ruși, prostiți și înglodăți în datorii, bucăți de pământ, vite, case și pe măsură ce ovreiu devine gospodar, românul naiv și cu inima deschisă devine proletar, devine proprietar numai al brațelor proprii. Oveii țin tot felul de prăvălii, cu tot felul de lucruri falsificate, ei vând în vremuri de lipsă cu prețurile cele mai ridicate cu puțință și Românul cumpără, căci de alt undeva n'are, nu știe, nu poate cumpără. E lupta pentru trai, dar cei cu cap dintre Români încep să precumpănească mijloacele necinstite ale „Jizilor“ cu mijloacele drepte și rodnice ale asociațiilor și magazinelor de consum. În starea de acum a lucrurilor, evreii se simt ca la ei acasă și în fie-care sat alături de biserică românească se ridică sinagoga, în care se strâng pentru a mormăi din Talmud și a rugă cu ochii plecați pe Iehova, cel care poruncește să nu poțtești cea ce este al aproapelui teu, pentru pânea, nu cea de ziua de azi, ci cea de ziua de mâne, când pe semne vremurile se vor mai schimbă.

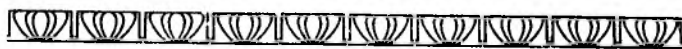
De alt-fel Români nu vei găsi în Maramureș decât la sudul Tisei; la nordul Tisei, Maramureșul e o continuare a Galiției din punct de vedere etnic. Din 300 de mii de locuitori cât are Maramureșul nici o sută de mii nu-s români.

Și pe când Ungurul face politică de maghiarizare, iar Românul se apără cu bărbăție în privra dujmanului ce-l atacă oficial, slavul și ovreiu, neamuri primejdioase pentru toți Români, câștigă teren. Și, Doamne, frică mi-e să isprăvesc vorba românească: „Când doi se ceartă“... Și vai de Unguria izraelită în

viața economică, în presă și chiar în politică când și cei săraci, dar mulți vor fi evrei!

Populațiunea Maramureșului nu e, în general vorbind, densă; terenul e muntos; hotarele satelor sunt parte mari, proprietățile și în special compozesoratele sunt foarte întinse și de aceea dela sat la sat trebuie să faci mai întotdeauna drumuri lungi și grele. Dacă din Petrova așezată pe Vișeu, afluent pe partea stângă a Tisei, vei cobori tot pe marginea apei până la împreunarea celor două riuri, și apoi îți vei urmă drumul pe Tisa în jos, vei da peste o regiune în care satele se țin de mână, împrejurul orașului mai de frunte din Maramureș: *Sighetul*, așezat în stânga Tisei.

Gh. C. Ionescu.

DIN CARTEA DORULUI.

Cântec.

*Te-aștept să vii, te-aștept să vii,
În lacrimi, în suspine,
S'aduci farmece mii și mii
De dulce cântec pline.*

*În zori te-aștept la geam visând
Și tremurând în seară,
Și rugăciune fredonând
Privesc în geam afară.*

*Și văz... pustiu și văz pustiu,
Dar nu te văz pe tine...
În jurul meu nimic e viu,
De când nu ești la mine.*

*În jurul meu surisu-i mort,
Doar' tu l-ai dus departe,
În suflet dor de moarte port
Și n'am din moarte parte.*

*Oh, vino, vino înapoi,
Bătaie și ușoară,
Să me coprinzi cu brațe moi
În dalbe zori, în seară.*

*Să-mi spui că viața nu e vis,
Deși e trecătoare,
Ci e un drum la paradis,
La veșnica splendoare.*

*Să-mi spui că-ți sunt părtaș în dor,
În lacrimi, în suspine;
Să-mi spui că dacă o să mor,
Nu vei uită de mine...*

Emil Isac.

Sclava.

De Maurițiu Jókai.

(Urmare.)

Când femeia a ramas singură, când nu a văzut-o nime, atunci și-a ridicat ochii spre cer,

Dacă se poate pricepe vorbirea ochilor, atunci ochii Athaliei au zis:

— Dumnezeu, creatorul tuturor insectelor! Ce păpușe mizerabilă ai zidit în femeia, pe care nu ai înarmat-o cu nimica! De aceea i-ai dat față albă, ca să simtă pe ea durerea rușinei; de aceea i-ai dat frunte albă, ca ori și ce pată să se zărească pe ea?! Sunt pierdută, sunt nimicită, nu știu dela cine să cer ajutor? Cine mă eliberează de aici, cine mă apără, cine mă rezbună? Nime, nime! Trebuie înse să fie cineva pentru că eu vreau să fiu rezbunată. Da, vreau să fiu rezbunată! Ironia și rușinea, căreia am fost espusă, nu e permis să rămână nerăzbinată! Ah, cât de neputincioasă e o femeie! Nu plâng înse, nu plâng nici atunci, când sunt singură... Nu ridic mai mult rugăciuni către Dumnezeu, căci întotdeauna mi s'ar oprî în inimă cuvintele: „precum și noi iertăm păcătoșilor noștri“. Nu, eu nu-i iert nici odată!... Mă voi rezbună, căci trebuie să văd pe omul acesta, chiar așa de nimicit, cum sunt eu acuma de nimicită; vreau ca de atâtea ori să-i rănesc inima cu cuvinte scaldate în venin, de câte ori el mi-a străpuns inima mea cu ele. Cum să me rezbun înse? Cine poate să-mi spună aceasta?...

Cu mâinile încleștate deasupra capului, timp îndelungat a umblat în odaie, dela sobă până la fereastră, dela fereastră până la sobă; câte odată s'a oprit la fereastră, apoi la sobă; de pe fereastră au privit-o cerul și marea vânătă, din sobă flacăările roșii ale focului. Ochii ei totul au întrebat: „Cum să me rezbun?“ Cerul și marea nu i-au răspuns nimic, au tăcut; focul înse a murmurat ceva... Atunci femeia s'a oprit, nu a mers mai mult la fereastră, a șezut lângă sobă, a aruncat cărbuni, și a privit îndelungat focul până ce grămada neagră, încetul cu încetul a devenit roșietică, iar flacăările albe tremurătoare și murmurătoare... Ochii ei cu încordare priviau focul. Acești ochi acum nu vorbesc mai mult — acuma au amuțit.

Pe vârful jăghiuului, în flacăările albe, joacă o vedenie dispăre, nu rămâne nici o urmă din ea, ca și când cu totul ar fi fost nimicită; după câteva clipe înse vedenia aceea apare de nou și iar începe jocul.

Femeia mută, rupe bucăți de hârtie din albume scumpe și le aruncă în sobă. Și vedenia aceea jucătoare așa de mult se bucură bucăților de hârtie; le prinde cu nesaț, și într'o clipită le mistue în flăcări, apoi le pulberă cenușa. Femeia mereu rupe bucăți de hârtie, și după ce le înmoaie în parfume scumpe, le aruncă în foc. Ah! cât de mult se bucură vedenia cum crește de mare, cum bate din aripi, umplând soba întregă.

Află oare sclava plăcere în aceasta?

CAPITOLUL 2.

Fata aceasta totuși me iubește.

Lordul Timple deja de șapte zile petrece singur.
— Copila aceasta îndărătnică timp prea îndelungat

voește să recunoască teoria puterii faptelor, în care timp pe inzule, pe continentul întreg, toți oamenii trăesc în fericire. Astăzi toți esclamă: „O Roma, o moarte“. În ziua următoare Roma nu mai există, a treia zi înse nime nu se sinucide. De ce să fie femeile mai tari decât bărbații? Cât de mare e numărul acelor femei, cari au zis, că mai înainte las să mi se sfășie viața, decât vâlul de pe față, și totuși au trăit. Poetul a cântat: „de nonne elle devient sultane“... Mica îndărătnică se mânia prea mult.

Noaptea aceasta pare-că are menirea, ca inimicii să-și întindă mâna în semn de amicitie. De asupra mării crivețul sueră cu turbare, e viscol îngrozitor, Valurile se izbesc de stâncile de prundiș, orcanul întonează în pădurile de arini o melodie mânăoasă. Candelele vuesc, flăcările lampelor se cutremură, ferestrele gem de loviturile furioase ale crivețului.

E o noapte, când o creatură cuprinsă de frică trecătoare se apropie de altă creatură, de care până acuma s'a îngrozit: căprioara de lup, porumbul selbatic de uliu.

Lordul Richard Timple de odată a devenit atent. I-s'a părut că în coridorul secret se aude un zgomot de pași.

Nu s'a înșelat, căci după câteva clipe, s'a deschis ușa, și frumoasa Athalie a intrat în odaia lordului.

Mâna dreaptă și-o ținea apăsată pe inimă, în cea stângă avea o lumină aprinsă.

Fața feței a fost palidă, din trăsurile ei se putea ceti frica de care e stăpânită.

A așezat lumina pe masă, și apoi a zis:

— Ce noapte grozavă e aceasta...

Lordul Timple a așezat un scaun lângă sobă pe care apoi Athalia a șezut.

— Dta tremuri de frig, Athalie... nu dorești un punciu?

— Îți mulțămesc, că punciul îmi va face bine.

Timple nu a făcut frumoasei fete nici o observare ironică. În astfel de cazuri el trebuie să fie precaut, că ea să devină cât mai slabă. Mai târziu va putea să-i riză în față, acuma înse trebuie să purceadă cu ea ca și cu o princesă. Nu e permis să tradeze, că el e uimit, că Athalia a venit în odaia lui.

— Pe dta te neliniștește viscolul, Athalie.

— Foarte mult. Am avut niște vise urite.

— Sermană față, și visele îți cauzează frică.

— Și acuma me îngrozesc de ele.

— Bea punciul acesta, apoi îți încălzește mâinile, căci sunt reci ca ghiata.

Athalia după ce a beut punciul, s'a simțit mai bine.

— Am visat că ardea castelul... E grozav pe timpul acesta, când e un viscol atât de furios.

— Viscolul a făcut ca să visezi așa ceva.

Să poate. Totul eră cuprins de flăcări, odăile erau pline de fum. Am fugit din o odaie în alta, fumul înse m'a urmat în tot locul. Dince înce mai mult se lăsă la pământ. Mi-am lipit fața de padiment, dar și acolo a fost fum. Mi-am dus mâinile la gură, zădarnic înse, căci și atuncea i-am simțit mirosul amețitor. Am voit să fug în odăile cuprinse de flăcări, ca mai bine să-mi aflu sfârșitul zilelor acolo, decât

să me înnece de fum. Nu am putut înse să me ridic. Ah, și acuma simt mirosul greu al fumului.

— Unde am fost eu? a întrebat cu voce blăjănită lordul — de nu am venit în ajutorul dtale?

— Dta m'ai privit dela o fereastră, de unde puteai să me scapi, nu ai făcut înse nici o mișcare. Atunci eu desperată mi-am întins mâinile spre dta, mâinile dtale înse nu s'au întins spre mine.

— Ah, aceasta a fost un act de lașitate! Visele dtale mă calomniază! E cu puțință, ca eu să nu sâr în ajutorul dtale? O făceam aceasta și atunci, dacă chiar și prin infern trebuia să străbat până la dta.

Lordul Richard, ca să dea cuvintelor acestora o greutate mai mare, și-a întins brațele și a cuprins talia femeii, ca și când s'ar găti să o scape din cel mai mare pericol.

Athalia cu privirea dureroasă s'a uitat la lord. Privirea aceasta a fost desarmătoare.

— De, în Anglia e obiceiul, ca refugiații să fie ocrotiți; eu m'am refugiat la dta.

Richard a văzut, că fata aceasta e înzestrată cu caracter firm; ea nu-și uită de sine în schimbul unei vorbe dulci sau a unui păhar de beutură ferbinte! Aici trebuie să recurgă la otravă mai tare.

Da, căci inima femeii e compusă din materie ce ne aprinde foarte ușor, e înse greu a afla cu ce se poate aprinde?

La unele femei e de ajuns o singură schintea; la altele trebuie foc mistuitor. Sunt înse și astfel de femei, a căror inimă numai înaintea luminilor din altar se aprinde; sunt apoi foarte multe și de acelea, a căror inimă numai la strălucirea diamantelor se aprinde..

Timple a șezut în fața Athaliei, luând o poziție ca unul ca acela ce voește să vorbească de lucrur, indiferente.

— De multe ori am gândit la aceea, — a început lordul — că odată, de imprudența servitorilor, castelul poate să arză. Aceasta înse nu ar fi dezastru mare, căci din odaia mea conduce un coridor subaltern.. Hărțile de valoare ce poșed, apoi renumita colecție de diamante, numită Sancy, sunt la loc sigur, în cel mai veritabil sicriu de fer, scutit în contra focului. Ai auzit dta, despre aceasta însemnată colecție?

— Nu.

— E foarte prețioasă, a fost înființată de moșul meu, și de atunci atât părintele meu, cât și eu însumi mereu o înbogățim. Toate diamantele sunt de însemnatate istorică. Colecția Sancy întrece chiar și colecția principelui din Braunschweig. Dorești să o vezi?

— Mă rog.

— Și cu atât mai mult, căci atunci vei uită visul urât. Simți și acuma mirosul fumului visat?

— Da, încă îl simt.

— Atunci aprinde țigărele acestea.

— Eu nu am fumat nici odată,

— Țigărele nu conține tutun; e o galanterie pentru dame. Încearcă numai.

Athalia a permis lordului, ca să-i aprindă țigărele.

— Acuma putem să privim colecția Sancy.

(Va urmă.)

Alex. Țințariu.

Portul Odessa.

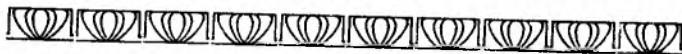
Portul Odessa, despre care se vorbește acum așa de mult, este unul din cele mai frumoase și mai mari din Rusia sudică. Portul care datorește dezvoltarea sa fostului guvernator dela Novarosisk, prințul Woronțof, conține portul de carantină și malul carantinei pentru vasele din străinătate, portul nou între malul Pletonov și cel nou, portul cărbunilor între molul nou și molul de războiu, portul Polski între molul războiului de o parte și molurile Potapov și Androsovski de cealaltă parte, portul cu șanțurile și portul de petrol la Perisip.

Portul e apărat de un molo de 1300 metri lungime și dela 1877 un numer de baterii de coastă. În acelaș an s'a ridicat 13 forturi cu o mie de tunuri de calibru mare cari merg dela biserica din capul nordic al orașului până la „Fântâna Mică“ din sud. În port sunt obișnuit ocupați 100.000 lucrători. Comandantul portului este admiralul Pereliesin.

Partea principală a orașului e situată imediat lângă port și e despărțită de suburbii. Punctul cel mai frumos al orașului îl formează bulevardul Nicolae cu statuia de bronz a ducelui de Richelieu, de unde duce o scară largă cu 200 trepte spre port. Lângă port se află stradele cele mai mari și mai frumoase din Odesa pentru afaceri ca Dericosovskaie, Kișelcevskaie, Pușkinșkaia și altele. Pe piața catedralei se ridică statuiele Caterinei II și a principelui Vorontof.

Importul și exportul orașului a fost în 1900 peste 97 milioane ruble, vase au comunicat 4341 vapoare și 3390 vase cu pânze. Toate statele au consuli la Odessa, numărul populației este de 420.000 locuitori. Guvernator general și comandant al trupelor circumscripțiunii Odessa este generalul adiutant Kakanov,

Odesa a fost de mult sediul elementelor revoluționare. În suburbia Persib s'au întâmplat adese ciocniri între muncitori și cazaci.

Cimilituri.

Strigă Petrișor din cornișor să-l apere de găină, că de câne nu se teme.

(Cânepa)

Cuituc, butuc, doi il duc, doi il aduc.

(Ciuberul).

Am o ulcuță unsă după câmp ascunsă.

(Jepurele).

Am o bătă târcată peste câmp aruncată.

(Șerpele).

Ce trece prin vale și nu se udă.

(Pruncu' în brațe).

Tarca pe măta.

(Cerga).

Țiovol împăratului în mijlocul satului.

(Primarul).

Mihaiu sfârcioc șede la foc,
Iși unge curelele, sucește mustețele.

(Măta).

Cronică sibiiană.

Reprezentatie teatrală. — Concertul Corfescu.

După o pauză de aproape patru luni de zile, diletanții din Sibiu s'au pus din nou pe muncă și în ziua de Bobotează ne-au surprins cu o reprezentatie teatrală, dată cu concursul dlui *Z. Bârsan*, artist bine-cunoscut, care din vreme în vreme se mai abate și prin plaiurile noastre. A fost o seară de artă, bine simțită și mult gustată, ce a făcut cinste diletanților, cari strânsi sub stindardul artei, contra tuturor prejudețiilor proaste ce mai există — durere — și astăzi prin capetele seci și mărginite, muncesc (fără nici o altă satisfacție, decât poate recunoștința publicului) la răspândirea artei dramatice și la formarea — întru cât se poate — a unui public de teatru, de care vor avea trebuință la vremea sa, cei ce se dedică acestei meserii.

S'a jucat comedia în 3 acte: „Năzdrăveniile divorțului“ de *E. Labiche* (scriitor francez de pe la mijlocul veacului trecut), localizată într'o limbă frumoasă românească de *I. Malla*; o comedie de situație, fără multă valoare literară, înse frumoasă ca țesătură tehnică, bogată în scene comice și unde ridicolul are și el o bună porție. Fiind că spațiul acestei cronici nu permite să dau și înțelesul piesei, me voi mărgini numai la jocul scenic și la predarea ei. Țin să spun înse, că comedia ce se începe cu hărțuială între soacra *Cleopatra* (dșoara *Popescu*) și între ginere-seu *Nicu Ionescu*, poet și autor dramatic (*Bârsan*) și care hărțuială sfârșește cu divorțul lui *Ionescu* de nevastă-sa *Aneta* (dna *Dancăș*), culminează în actul II, în revederea lui *Smochinescu* (dl *Enescu*) cu copiii sei, după care urmează o încurcătură strașnică și sfârșește cu al doilea divorț (*Smochinescu* de *Aneta* act. III.)

Când un artist dramatic se bagă în comedie (înțeleg comedia de situație — nu de caractere), ca să fie bine, îi trebuie o dosă mare de temperament, o putere de transpunere și o siguranță deplină, ce am putut admiră și de data asta în dl *Bârsan*, care a avut momente de inspirație ca joc scenic uimitoare și o vervă ce a ținut publicul încontinuu agitat, nerăbdător și bine dispus.

Dintre diletanții la înălțime a fost dșoara *Hortenzia Cosma* (Sofița) și dl *I. Enescu* (*Smochinescu*), la cari s'a putut observă o bună interpretare, nuanșare corectă și siguranță în jocul scenic. Dșoara *Cosma* ca *Sofița* a fost în actul II de o drăgălășie și nevinovăție adorabilă, tot asemenea și dl *Enescu* în rolul lui *Smochinescu*, printr'o interpretare corectă și fineță, a produs cel mai mare haz. Dșoara *Letiția Popescu*, ca soacra *Cleopatra*, a avut un succes deplin. Toate scenele cele mai încurcate și comice au fost trecute fără șovăire și am putut admiră o siguranță deplină. Tot asemenea și dna *Iulia Dancăș* ca *Aneta*, fata coanei *Cleopatra*, deși începătoare și-a susținut rolul destul de bine și mulțămitor. Dl *N.*

Munthiu în *Gurulescu* (unchiul lui *Nicu*) a avut o creație bine nimerită, joc de scenă reușit și mască potrivită. Dșoara *Mimi Popescu* — rol mai mic — bine și drăguț înse interpretat. Mai nesigur a fost dl *T. Morar* (*Flăcăreanu*) în rolul său. Fără coloare în nuansări, vecinic declamator și greoi în mișcări, nu a putut predă cu destulă dibăcie încurcăturile din act. III, ba a fost chiar insuportabil, deși ne așteptam dela dânsul la o mai bună înțelegere a rolului.

Piesa a fost aplaudată mult, debutanții chemați des la rampă și după fie-care act aproape apărea câte-un buchet de flori pentru dșorele diletante. La asistența unui public nu prea numărös, s'a încheiat astfel una din cele mai plăcute sări ce am avut în carnavalul acesta, pentru care cine și recunoștință se cuvine celor ce au înzgrebat-o.

După o pribegire în toate părțile din Ardeal și Ungaria, baritonul *N. Corfescu* s'a abătut și în orașul nostru, unde a dat un concert, ce a avut loc vineri în 13 ian. în sala dela *Gesellschaft*; cu concursul dnelor *Veturia Tritean* și *Minerva Brote*.

Baritonul *Corfescu*, (care a fost angajat mai de mult și la o trupă de operă în *București*) dispune de o voce c'un registru foarte mare — în părțile de jos ajunge'n registrul basului, în cele de sus până în *a-ul* tenorului — puternică, totuși în multe părți foarte rece, la ceea-ce poate a contribuit și faptul, că cu câți-va ani înainte, aceleași bucăți le cântase și renumitul baritonist *D. Popovici*, cu mult sentiment și pricepere înse (*Erlkönig*, *Wanderer*, *Du bist die Ruh.*) *Doina* ciobanului de *I. Mureșianu* (ce o fi căutând refrenul acela străin?) a fost slab predată, numai naționalismul nostru a susținut-o

Cu toate acestea a avut puncte în program, unde vocea dsale a eșit în toată splendoarea, puternică ca un torent de valuri, de un dramatism pronunțat, interpretare și școală bună (*Diaz*: *Le coup du roi de Thulé*, *Hamlet*, *Bajazzo*.) Pronunțare și intonație corectă, afară de bucățile cântate în limba germană, unde pronunțarea cuvintelor jignia puțin din cauza necunoașterii limbii.

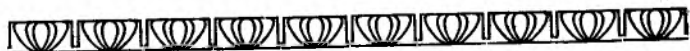
Debutul dnei *Veturia Tritean* la acest concert, a fost unul din cele mai reușite și aplauzele colosale ce au urmat după „*Doina*“ de *G. Dima* au fost bine meritate. Pentru-că rar se întâmplă să auzi la cântărețele noastre o interpretare așa de reușită a doinelor românești. Frumos a mers și duetul din opera „*Hamlet*.“

Acompaniamentul la pian a fost susținut cu multă măiestrie de dna *Minerva Brote*.

Public a fost puțin, cu toată reclama cea mare ce s'a făcut — poate din cauza prețurilor colosal de scumpe.

Dorim succes dlui *Corfescu* (în turneul seu artistic), care e un bun cântăreț de provincie.

Ajax.

H A Z.

Mai multe dame mari, foarte sulemenite, aflându-se la o audiență ce regele acordase ambasadorului turc, se întreabă acest ambasador, ce idee avea asupra frumuseții acestor dame mari.

— Nu pot nimic respunde în această privință — zise el — nu mă pricep în pictură.

LITERATURĂ.

Note de drum. Sub acest titlu a apărut de curând, în editura revistei „Șezătoarea Săteanului“ din Gorj, o broșură foarte drăguță, care conține impresiuni de călătorie dela mănăstirea Putna, Bucovina, Maramureș, Ardeal, Banat, de dl Gh. C. Ionescu, din clasa VIII-a liceul Traian din T.-Severin. Tinerul autor se prezintă atât de favorabil, ca fond și ca formă, încât lucrarea sa e primită cu cea mai mare plăcere în deosebi dincoace de Carpați. În deosebi la noi, pentru-că notele de drum sunt impresiunea călătoriilor făcute în părțile noastre. Ceea ce dă un interes valoros, este faptul că nu sunt superficiale, ca cele mai multe scrieri cari apar dincolo de Carpați despre noi, ci au fond real, ceea ce probează că autorul a studiat serios poporul în mijlocul căruia a călătorit. Descrierea este atrăgătoare și observațiunile critice merită să fie apretiate. Dorind a face plăcere cetitorilor noștri, în numărul acesta reproducem o parte despre Maramureș. Dl G. Coșbuc a onorat pe autor cu o prefață, iar dl I. D. Petrescu a scris o introducere. Preț 75 bani.

Resunet la inaugurarea Muzeului. Sub titlul acesta a apărut la Sibiu o broșură, care, ca adaus la discursurile președintelui Asociațiunii Iosif Șterca Șuluțiu, rostite în 19 și 20 august 1905 la inaugurarea Muzeului Asociațiunii, conține întiu portretul președintelui, apoi voci de presă despre discursurile ce a ținut, o schiță despre Ardeal, câteva suveniri, din cari relevăm pe cele privitoare la Avram Iancu.

Călimdarul din Cluj. În biblioteca despărțământului Cluj a apărut un drăguț mic de călimdar, cu ilustrații și cu lectură reproduse din scrierile noastre plăcuți. Preț 14 fileri.

Foaie românească în America. Părintele dr. Epaminonda Lucaciu, care în toamna trecută s'a mutat în America spre a fi acolo preotul Românilor gr. cat., la anul nou a scos la lumină sub titlul „Românul“ un organ de publicitate pentru Români din America de nord. Noua foaie apare odată pe săptămână.

TEATRU ȘI MUZICĂ.

Concert în Oradea-mare. Reuniunea română de cântări „Hilaria“ din Oradea-mare aranjază joi la 9/22 februarie, cu concursul binevoitor al doamnei Gizela Popescu și al domnișoarelor Valeria Baba, Eugenia Fășie, Nora Kiss, Lucia Popu, Elena Șturlea, și Valeria Venter, concert, urmat de petrecere dansantă în sala mare dela „Arborele verde.“ În pauză se va juca „Călușerul și bătuta“. Programul I. 1. „Marșul corului economilor“ cor bărb. de C. G. Porumbescu. 2. „Noi“ poezie de O. Goga declamată de d-șoara Eugenia Fășie. 3. „Un songe d'une nuit d'été“ de Medelssohn, executat la pian de d-șoara Lucia Popu. 4. a) „Toarce lele“, cor bărb. de T. Popovici. b) „Pentru mândra“ cor bărb. de T. Lugojan. 5. a) „Imn de urare“, b) „A căzut o rază lină“ duet cu acomp. de pian de C. G. Porumbescu; cântat de d-șoarele Valeria Venter (sopran) și Elena Șturlea (alt); acomp. la pian de d-șoara Nora Kiss. 6. „Dușmancele“ poezie de Coșbuc, declamată de d-șoara Valeria Baba. II. „Cisla“, cvartet comic-satiric cu

accomp. de pian de C. G. Porumbescu, cântat de corul reuniunii, acomp. la pian de dna Gizela Popescu.

Corurile române dela noi la București. Aflăm din „Viața Literară“, că dl Kiriac, conducătorul corului bucureștean, atât de aplaudat astă-vară și la Lugoj și la Sibiu a propus domnului ministru al cultelor României Mihail C. Vlădescu să înleznească aranjarea unui concert monștru la expoziția națională din vara viitoare la București. Dl ministru a primit propunerea și dl Kiriac a fost însărcinat să ia măsurile trebuincioase. Dl Kiriac a și adresat o circulară tuturor corurilor române de dincoace de Carpați, invitându-le să ia parte la acel concert. La aceeaș serbare artistică vor mai participa corurile tuturor societăților române și germane din România, precum și un cor de vreo-o patru sute de învățători și institutori.

Concert și teatru în Recița-montană. Reuniunea română de cânt și muzică din Recița-montană a aranjat la 14/27 ianuarie o serată teatrală-muzicală. S'a jucat: „Arun Ilderim aga“ sau „Pașportul unei actrițe“ comedie farsă într'un act de N. A. Bogdan. Apoi corul a cântat trei compoziții: doue de Vidu și una de Dima.

Concert și bal la Arad. Tinerimea română din Arad va aranja la 22 februarie n. un concert, urmat de bal. În concert va cânta și renumitul bariton dl *Dumitru Popovici*, directorul conservatorului de muzică din București.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Un nou dar al dlui Stroe S. Beloescu. Distinsul filantrop dl Stroe S. Beloescu a dăruit pentru cate-drala gr. or. română din Sibiu suma de 2000 coroane.

Dl dr. Iosif Popovici, docent privat la universitatea din Budapesta, va ținea cursuri luni, marți, mercuri și joi la oarele 6-7 seara, despre fonologia română și despre istoria prozei. Aceste, scrie „Poporul Român“ sunt pentru Români. Vineri la oarele 5-6 dl dr. Iosif Popovici va ținea un curs pentru străini despre gramatica română.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Coriolan Secoșan* din Lugoj și d-șoara *Silvia Puiu* din Bocșa-montană s'au logodit. — Dl *Alexandru Pop* învățător la școala de stat din Aghiere și d-șoara *Lucreția G. Imbuzan*, s'au logodit în Gherla. — Dl *Ioan Pricu* profesor și d-șoara *Elena Lupan* s'au logodit în Brașov. — Dl *Corneliu Ștefan* absolvent de teologie și d-șoara *Mărioara Cuzma* din Rățișor s'au logodit.

Serata dată de Pr. SSa dr. Demetriu Radu în palatul seu episcopesc din Oradea-mare în duminica trecută (28 ianuarie n.) a reușit escelent. A luat parte un public foarte distins și mare, dni și dame, cari ș-au petrecut vesel până târziu. În mijlocul publicului a fost o aparință prea plăcută sora Pr. SSale dna Toaderica măr. Teușan, cu splendidul costum popular și cu atitudinea-i dragălașe. Aproape de miezul nopții a sosit cu trenul și Pr. SSa episcopul Lugojului dr. Vasile Hossu, primit cu multă căldură. În

mijlocul veseliei generale, serata a ținut până la orele 3 dimineața.

O distincțiune binemeritată. Cetim în ziare că distinsul jude al tribunalului regesc din Oradea-mare, dl dr. *George Plopu*, a fost numit de ministrul justiției jude ajutător la Curia regească. Deși regretăm că eminentul bărbat se depărtează din jurul nostru, îl felicităm din inimă la aceasta înaintare, pentru care s'a învrednicit prin talentul și studiile sale.

Consilier financiar român. Dl *Ioan Cipu*, subdirector la direcțiunea financiară din Zombor, a fost numit consilier financiar.

Italia la expoziția română. Italia a hotărât să ia și dânsa parte la expoziția iubilărilor care se va ține în vara viitoare la București. Ceea ce a îndemnat Italia la hotărârea aceasta, este faptul că expoziția va avea un caracter mai ales latin și astfel participarea va fi de folos pentru întărirea dragostei între cele două națiuni surori.

Petrecerea din Tinca a reușit escelent. Informațiunea detaiată primită târziu pentru numărul acesta, va urmă în săptămâna viitoare

Baluri românești. *La Abrud* Reuniunea femeilor române va da la 8 februarie n. petrecere cu dans costumată, (costume populare românești), în sala hotelului „Detunata“. În pauză se va aranja o șezătoare populară. — *La Brașov* va aranja Reuniunea femeilor române la 17 februarie n. un bal costumat,

în costume naționale românești, din diferite părți locuite de Români. Presidenta reuniunii, dna Elena Sabadeanu roagă dnele și dsoarele să se prezinte numai în costume românești. — *La Brad* se va da la 11 februarie n. petrecere cu dans în favorul fondului dr. Iosif Hodoș dela gimnaziul gr. or. deacolo. — *La Cluj* universitarii români vor aranja la 17 februarie n. petrecere cu dans în sala dela „Hotelul Central“; președinte de onoare e dl dr. Amos Frâncu, președinte dl Iuliu Dan.

Indreptare. În novela „Sclava“ din nr. trecut, pagina 30, rândul 10, după cuvântul „valurile“ au rămas afară cuvintele: „Ce se izbesc de stâncile malarilor.“

Călințarul săptămânei.

Duminea Vameșului și a Faris., gl. 8, sft. 5.

Ziua sep.	Călințarul vechiu	Călințarul nou
Duminea	22 A. Timoteiu	4 Veronca
Luni	23 M. Clement	5 Agata
Marți	24 D. Xenia	6 Dorotea
Mercuri	25 (+) P. Grig. T.	7 Romuald
Joi	26 Cuv. Xenofont	8 Ioan
Vineri	27 (+) Ioan Hristost.	9 Apolonia
Sâmbătă	28 P. Efrem, S.	10 Scolastica

Proprietar, redactor respunzător și editor: **IOSIF VULCAN.** (Strada Áldás nr. 14 296 b).

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Bihoreana“ societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute, se invită.

la a șaptea adunare generală ordinară,

care se va ține în Oradea-mare la 22. februarie 1906 st. n. la 10 oare înainte de miazăzi în localul institutului. —

Obiectele puse la ordinea zilei sunt următoarele :

1. Alegerea a trei membri pentru verificarea procesului verbal și a trei scrutinători pentru actul de alegere.

2. Raportul anual al direcțiunei.

3. Raportul comitetului de revisiune despre examinarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.

4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului.

5. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1906.

9. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunei, este a se întrebuiță suma amintită n §-ul 61. punctul f.

7. Alegerea a 5 membri în comitetul de reviziune pe 3 ani.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute :

§ 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de aceasta să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovezile de plenipotență.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune se vor luă în considerare numai încât reversul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legatură cu dispozițiile §-lui 24. din statute, avem onoare a notifică, că în ședința plenară direcțională ținută la 23. ianuarie 1906. pentru depunerea, respective primirea acțiilor și edarea documentelor despre depunere, s'a designat în acest an, respective au fost rugate, institutele Albina, Victoria, Silvania, Economul, Oraviciana, Patria și Timișana.

Oradea-mare, 23. ianuarie 1906.

Direcțiunea institutului.

Debit		CONTUL BILANȚULUI								Credit	
		Cor.	fil.	Cor.	fil.			Cor.	fil.	Cor.	fil.
68	Casa în numerar . . .			68577	33	1	Capital social			600000	—
88	Giro Co la Banca Austro-Ungară			1351	90	74	Fondul de rezervă*			70000	—
91	Casa de păstrare postală			463	27	85	Fondul de rezervă pentru				
61	Cambii de bancă	2242891	62			39	perderi			4384	20
70	Descriere	2553	—	2240338	62	99	Fondul de pensuni			12808	59
62	Credite hipotecare			325012	—	96	Depuneri spre fructificare			1383280	92
34	Credite de cont-curent			55392	77	87	Cambii reescomptate			581296	—
97	Credite pe efecte			8746	—	102	Imprumuturi hipotecare				
92	Credite personale.			14877	—	37	pe amortizare cedate			5904	24
76	Imprumuturi hipotecare					69	Deposite de casă			7254	84
98	pe amortizare			5904	24	79	Dividende neridicate			924	—
45	Efecte proprii			20726	20	84	Saldul intereselor transi-				
47	Imobile			12104	68	95	toare			24617	90
25	Mobilier și revizite	4986	71			36	Profit transportat	1161	27		
	10% descriere	498	66	4488	05		Profit net	69358	94	70520	21
86											
93	Diverse conturi debitoare			3008	84						
94											
104				2760990	90					2760990	90

* Cu dotațiunea anului curent se urcă la 86.000 Coroane.

Debit		CONTUL PROFITULUI ȘI AL PERDERILOR								Credit	
		Cor.	fil.	Cor.	fil.			Cor.	fil.	Cor.	fil.
54	4% interese la fondul de rezervă			2912	—	6	Profit transportat din 1904			1161	27
83	Interese de reescompt			19319	40		<i>Interese:</i>				
103	Interese după împrumut. pe amortizare cedate			162	91	65	dela cambii de bancă			178006	86
65	Interese după depuneri			62145	93	71	„ credite hipotecare			27528	67
31	10% dare după interese de depuneri.			6214	61	67	„ „ pe efecte			727	24
32	Contribuție			15921	16	80	„ „ personale			1371	14
77	Salare			21323	13	63	„ „ de cont-curent			3154	25
100	Spese curinte (tipărituri porto, luminat, încălzit, telefon etc.)			8295	74	16	„ „ pe amortizare			366	64
28	Chirie			2048	—	35	după capitale elocate la alte institute (70% scutit de dare)			285	86
41	Marce de prezență			3430	—	75	Proviziune			1456	82
48	Descrieri			3051	66	64	Venitul imobilelor (darea solvită)			595	—
	Profit transportat din 1904	1161	27			59	Interese după efecte proprii (scutit de dare)			691	—
	Profit net	69358	94	70520	21						
				215344	75					215344	75

Oradea mare 31 decembrie 1905.

Dr. Coriolan Pap m. p.,
director executiv

Iosif Diamandi m. p.,
prim-comptabil.

Direcțiunea:

Iosif Roman m. p.,

Iosif Vulcan m. p.,
președinte

Nicolae Zigre m. p.,
v. președinte

Moise Nyes m. p.,

Iosif Moldovan m. p., Andrei Horvath m. p., Petru Pântya m. p., Dr. Nicolae Popovici m. p., Antoniu Palladi m. p.,

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent și l-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 25 ianuarie 1906.

Comitetul de reviziune:

Samuil Ciceronescu m. p.,

Toma Păcala m. p., președinte

Sava Raicu m. p.,

Dr. Florian Duma m. p.,

Petru Popescu m. p.